

RESUM DE LA MEMÒRIA DE L'ANY ACADÈMIC 2010-2011

Magnífica Senyora Rectora,
Senyor President de les Illes Balears,
Senyor President del Consell Social,
Senyores i senyors claustrals,
Digníssimes autoritats,
Senyores i Senyors,

Solemne és, etimològicament, allò que se celebra un cop en l'any, i per l'any sencer. Ja fa més de tres dècades que la nostra universitat, dins les primeres setmanes de tardor —pam envant pam enrere— repeteix aquesta cerimònia. En l'estricta sentit apuntat, així, solemnes ja ho som. Però també és solemne aquest acte en el sentit usual del terme, en tant que es fa públicament i amb ritual notorietat.

Des de la comitiva acadèmica —que inicien els bidells portant, entre altres elements, un exemplar dels Estatuts i Privilegis de la Vniversitat Lvliana, publicats l'any 1698— fins al «Gaudeamus igitur», himne universitari anònim amb el qual acabarem, que ja s'entonava a les universitats alemanyes al segle XVIII —tot i que la seva lletra pot remetre el seu origen a èpoques precedents—, tot, deia, des de l'inici fins al final, segueix un ordre preestablert i en bona mesura simbòlic, fruit de la història que precedeix les institucions universitàries.

Ens sorprendríem, per exemple, no ja de les analogies, sinó de les reminiscències que de manera directa deixen entreveure l'origen d'aquest protocol. Subtilment ho revela ja el mateix ordre de la processó (que situa la màxima dignitat acadèmica, la Rectora, en darrer lloc). De manera evident, ho expressen els vestits acadèmics: es fa innecessari advertir la semblança entre la toga professional i l'hàbit talar dels eclesiàstics o, per si algú en tingués encara algun dubte, la procedència de la musseta que cobreix aquesta toga, hereva indiscutible de l'àmbit clerical. Precisament pel que fa a aquest vestit acadèmic, un dels símbols més consolidats del protocol universitari, hi ha referències històriques i iconogràfiques que acrediten ja al segle XVII que és pràcticament idèntic a l'actual, de manera que la seva reglamentació, particularment duta a terme a través de dos reials decrets a l'època de la reina Isabel II, l'any 1850, es va limitar a recollir allò que a la pràctica ja existia.

Tota aquesta simbologia i aquest ritual, no cal dir-ho, no els ha inventats, doncs, la Universitat balear: ni la que va reprendre el seu camí l'any 1978, ni la seva predecessora remota, la Reial i Pontificia Universitat Lul·liana i Literària del Regne de Mallorca. Ben al contrari, formen part d'un bagatge cultural i espiritual, d'un patrimoni, que ens uneix —amb independència ara de l'edat que tinguem— a la soca comuna de la tradició universitària europea, que amb claredat es remunta —per no encetar ara debats— al segle XIII.

Sí: la UIB, més enllà de la seva edat —deia—, té història. Però tranquils. La UIB no ha fet (ni vol fer) servir la història com un sofà, sinó com un trampolí. Estigui, doncs, tranquil —sobretot pens ara en ell— l'estudiant que enguany ha de començar a la nostra universitat, si és que és present a la sala. Allò que hi trobarà els mesos venidors no és una colla de fresses, ja granadetes, cantant himnes de dubtada procedència, sinó que, organitzada essencialment en 7 facultats, 2 escoles universitàries (i 4 centres adscrits), 18 departaments, 3 instituts universitaris de recerca i 2 instituts de recerca propis, hi trobarà, deia, la primera universitat espanyola en impacte normalitzat en determinats àmbits de coneixement, que totalitza un impacte global un 40% superior a la mitjana mundial; hi trobarà la segona universitat de l'Estat quant a col·laboració internacional en publicacions científiques; la tercera en percentatge de projectes aprovats per professor de plantilla o la setena amb les ràtios de productivitat científica més elevada.

Una universitat que enguany, amb un pressupost de 102 milions d'euros, dels quals només 57 corresponen a transferència nominativa, converteix, no obstant això, aquesta comunitat autònoma en la segona que publica més articles per cada milió d'euros d'inversió, només per darrere Catalunya, i converteix també la societat balear en perceptora inconscient, segons estudis d'impacte econòmic, d'una quantitat que triplica amb escreix la que hi inverteix.

Hi haurà qualcú que dirà que són dades disperses, anecdòtiques o poc estructurades les que han ocupat ja un bon grapat dels pocs minuts que la cortesia acadèmica em permet utilitzar en aquest acte. Massa llicències, en definitiva, per a un Secretari novell. Com a jurista, és ver, trobaria qualche argument en defensa pròpia. El sentit de la Memòria acadèmica contada ja no és el quasiconstitutiu que tingué entre nosaltres fins als anys noranta, i que obligà els meus predecessors a comprimir, en esforç titànic, tot allò que,

junts, havíem fet en un any. Avui ja fa temps que es publica íntegra la Memòria, i la remissió a aquest contingut complet, penjat a la web, és pràctica no només habitual, sinó saludable i completament justificada en una universitat, a més, en constant expansió. Però tot i així —en som conscient— seguiran tenint raó els crítics, ja que aquesta intervenció segueix tenint el sentit de retre comptes del que hem fet amb allò de què hem disposat. Anem, doncs, a algunes dades més convencionals.

Aquest any que acadèmicament ara tancam hem format la comunitat universitària 1.157 membres del personal docent i investigador, 560 del personal d'administració i serveis, i 13.737 alumnes de diplomatura, llicenciatura i grau. A tots ells s'hi han d'afegir els 2.023 estudiants de màster i doctorat (gairebé un 14% dels quals han estat alumnes estrangers).

Entre tots hem donat vida a les aules a **40/48** diplomatures i llicenciatures, **32/36** titulacions de grau adaptades a l'espai europeu d'educació superior, 33 màsters i 29 doctorats també adaptats (11 dels quals han comptat amb Menció de Qualitat). La Universitat ha impartit també el passat curs 55 títols propis de postgrau gestionats per la Fundació Universitat-Empresa (FUEIB) i 7 més per l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE), que, juntament amb altres cursos d'especialització, han format més de 3.500 alumnes, oferint més de 22.000 hores d'ensenyament.

Però la Universitat no només és formació superior, sinó que constitueix actualment una realitat polièdrica que expressa el seu compromís amb la societat que l'envolta amb moltes i variades imbricacions. Així, de la seva projecció cultural en són mostra les 154 activitats dutes a terme pel Servei d'Activitats Culturals (SAC), amb gairebé 8.000 assistents, o les 32 obres editades o coeditades per Edicions UIB. Del seu compromís social en poden ser expressió la consolidació de la Universitat Oberta per a Majors (UOM) —que enguany ha tingut més de 1.600 participants en totes les Illes— o els seus esforços per la inserció professional, àmbit en el qual s'han tramitat a través del DOIP 616 ofertes, amb un total de 156 contractes laborals signats.

De tota manera, compromisos n'hem mantingut de tota casta, com testimonien, per exemple, la participació de la nostra institució com a soci fundador de l'Associació per a l'Arbitratge Institucional de les Illes Balears, o, de més importància, l'assumpció

diligent del mandat del Parlament de les Illes Balears, quan amb el consens de totes les forces polítiques sol·licità que la UIB implementàs els tràmits administratius imprescindibles per a la implantació dels estudis del grau de Medicina, mandat que es traduí en l'elaboració d'un pla d'estudis que, el passat dia 13 de juliol, va rebre la verificació de l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (ANECA).

Però l'apropament a l'entorn no ho és només en una direcció, com poden testificar en aquest cas les ja 21 càtedres institucionals existents (tres de les quals s'han creat el darrer any), o el nombre creixent de convenis tramitats, enguany 263, quasi un 30% més que l'any anterior.

Precisament part d'aquests convenis han estat acords marc amb institucions d'arreu del món que obriran noves vies de col·laboració internacional a afegir a les ja existents. Botons de mostra d'aquesta projecció internacional universitària poden ser, també, el fet que la UIB ha lliurat enguany, a Rússia, els primers títols del Màster Universitari en Patrimoni Cultural, o la seva presència a la fira d'universitats que se celebrà a Delhi, o, per primera vegada, a la fira Europosgrados de l'Argentina. Sense canviar de tema, però en el capítol ara de la mobilitat internacional, s'ha continuat participant en els diferents programes existents, dels quals s'han beneficiat més de dues-centes persones de la UIB, fonamentalment alumnes, però també PAS i PDI, i en què s'han rebut, així mateix, més d'un centenar d'universitaris d'altres països.

Fer coses tangibles —i n'hem esmentat ja unes quantes de fetes— requereix l'existència d'un marc normatiu estable; intangible, és cert, però irrenunciable. En aquest sentit, l'arquitectura normativa que ens afecta ha estat, tant en l'àmbit estatal com en l'intern, afortunadament més acabada que en èpoques anteriors. Tot i així, ho paga esmentar en el primer àmbit l'aprovació, el dia primer de juny, de la Llei 14/2011, de la ciència, la tecnologia i la innovació, que modificà la LOU en certs aspectes, així com també els reials decrets pels quals s'aprovaren l'Estatut de l'estudiant universitari i la nova configuració del doctorat, apareguts als mesos de desembre i gener, respectivament. Al nivell intern s'ha de fer esment, almenys, de l'Acord normatiu que concretà el Regiment de govern de la Universitat, aprovat el 25 de febrer, i, també de febrer, del nou Reglament sobre títols propis de postgrau, normativa que culmina una primera fase en

l'adaptació al nou espai i que a partir de la propera convocatòria permetrà oferir també aquests títols en crèdits europeus.

Fer coses tangibles requereix, així mateix, òrgans de govern i executius. I en aquest front és obligatori esmentar la celebració el curs passat d'eleccions a la màxima autoritat acadèmica de la Universitat, un procés que conclougué, el 19 d'abril, amb la presa de possessió de la doctora Montserrat Casas com a Rectora de la UIB.

Però no només hem fet normes i eleccions. També hem fet obres. Ara fa un any, en aquest mateix acte, una d'aquestes obres fou comparada per la Rectora amb les obres de la Seu. Em referesc, com tothom deu haver endevinat, a l'habilitació del casal de Can Oleo, que enguany, a la fi, s'ha acabat. Can Oleo va ser inaugurat el passat dia 25 de març, i ara la comunitat universitària podrà disposar finalment d'un espai emblemàtic al centre de Palma. També s'han inaugurat aquest curs l'ampliació del CTI, el 14 de gener, que suposa un increment de 900 m² de disponibilitat al campus, i les instal·lacions al ParcBIT de la Unitat d'Animació i Tecnologies Audiovisuales de la Universitat de les Illes Balears (LADAT), el 24 de març.

He deixat per a la darrera part d'aquesta intervenció la qüestió de la recerca i transferència del coneixement. I no ho he fet aleatòriament ni, per descomptat, perquè tingui menys importància, sinó més aviat per tot el contrari. En un nivell global, i fixant-se en allò que des de fa un temps ens condiciona el dia a dia, la crisi econòmica, són moltes, com tots sabem, les veus autoritzades que d'una manera o altra han vinculat la sortida real de la crisi amb el foment i transferència del coneixement. Sense anar més lluny, en aquest mateix lloc ho recordava el passat 9 de febrer Eduard Punset en el seu discurs d'investidura com a doctor honoris causa —l'únic, per cert, del curs que avui donam per enllestit. Però també en un nivell singular, pensant en el nostre redol com a institució, la recerca resulta ser quelcom més que una altra pota en el quefer universitari, com, en canvi, massa sovint s'acostuma a considerar que és. Fins al punt que, molt probablement, en allò que en faci els propers anys, així com en allò que estigui en condicions d'oferir als doctorands, la UIB s'hi jugarà el futur.

Doncs bé: en aquest aspecte, aquest any en què la nostra universitat ha participat en el programa INNOCAMPUS (en el marc del projecte de Campus d'Excel·lència

Internacional) i s'han començat a fer les passes necessàries per a la futura creació de l'Escola de Doctorat, que preveu el nou Reial decret 99/2011, la UIB ha comptat amb un total de 42 patents, 17 contractes de llicència, 15 empreses de base tecnològica (dues creades aquest curs) i 10 laboratoris (el darrer, de Radioactivitat Ambiental, creat al mes d'abril). En aquest període, així mateix, s'han incorporat 11 nous investigadors en diversos programes, com els Ramón y Cajal, José Castillejo o Juan de la Cierva, s'han defensat 66 tesis doctorals i efectuat 1.171 publicacions (amb, per exemple, 798 articles, dels quals 685 han vist la llum en revistes recollides al *Journal Citation Reports*). Per altra banda, s'han mantingut en aquest exercici un total de 253 projectes de recerca vius i se n'han obtingut 119 de nova concessió, que totalitzen més de 6 milions i mig d'euros concedits.

Acab. Ja en el seu moment sembla que Einstein va qualificar de curiosos i trists aquests temps, en què resulta més senzill desintegrar un àtom que un prejudici. Potser no aconseguim encara que la societat balear percebi una imatge fidedigna de la Universitat que té, d'allò que li reporta o de la seva necessitat per guanyar el futur. Un judici just —que per ventura no podem pretendre— requeriria ser conscients també d'aspectes diferencials amb altres latituds, com el percentatge del PIB que es dedica a investigació a les Illes Balears, o la ràtio de transferència nominativa per estudiant (que enguany serà, a més, un 11,6% menys que l'any que tancam). Tot i així, les dades que he comentat i moltes altres ens avalen, i sabem que ho paga fer feina per la Universitat. Esperem, doncs, que entre tots farem que aquest nou curs acadèmic que ara comença contribueixi, un cop més, a dissoldre els prejudicis. Tots els prejudicis.

Moltes gràcies